

SZEGEDI ÍTÉLŐTÁBLA
Gf.III.30.174/2017/6. szám

A Szegedi Ítéltábla a Ügyvédi Iroda (ügyintéző: Dr. Herbály Péter Gergely) által képviselt **felperes neve, felperes székhelye** szám alatti székhelyű **felperesnek** - a Dr. Varga Judit ügyvéd által képviselt **alperes neve**, alperes címe szám alatti székhelyű **alperes** ellen bérleti és szállítási díj megfizetése iránt indított perében a Szolnoki Törvényszék 2017. március 31. napján kelt 27.G.21.743/2015/38. számú ítélete ellen a felperes által 39. sorszámon előterjesztett fellebbezésre, valamint alperes csatlakozó fellebbezésére tekintettel lefolytatott másodfokú eljárásban meghozta a következő

Í T É L E T E T:

Az elsőfokú bíróság ítéletének nem fellebbezett részét nem érinti, megfellebbezett rendelkezését **részben megváltoztatja**, és az alperes által felperesnek fizetendő marasztalás összegét 51.060.576,- (Ötvenegymillió-hatvanezer-ötszázhetvenhat) forint tőkeösszegre és ennek az elsőfokú ítéletben megállapított késedelmi kamatára felemeli. Mellőzi a keresetet elutasító rendelkezést.

A felperest terhelő fizetési kötelezettségből 32.536.206,- (Harminckettőmillió-ötszázharminchatezer-kettőszázhat) forint tőkeösszeg előzetesen végrehajtható.

Mellőzi az elsőfokú ítélet perköltségre vonatkozó rendelkezését.

Kötelezi az alperest, hogy 15 nap alatt fizessen meg a felperesnek 4.700.000,- (Négymillió-hétszázezer) forint első- és másodfokú eljárási költséget.

Egyebekben az elsőfokú ítéletet helybenhagyja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I N D O K O L Á S

A felperes, mint bérbeadó 2015. március 23. napján „gép, termelőeszköz bérleti szerződés” megjelölésű szerződést kötött az alperesi bérlővel földmunkagépek (1 db láncfalpas kotró, 1 db dózer) bérbe adása tárgyában. A szerződésben a felperes kötelezettséget vállalt arra, hogy a „**Folyó neve** védtöltések fejlesztése a kissárréti és a **település neve** ártéri öblözetekben” megjelölésű projekt alperes által végzendő kivitelezési munkáinak megvalósítására biztosítja a munkagépeket gépkezelővel, üzemanyaggal együtt 2015. március 23-tól a kivitelezés végéig terjedő időszakra. A szerződés 3.1. pontja szerint a bérbeadó megbízott képviselője **tanú 1. neve**, 3/2. pont szerint bérlő megbízott képviselője **tanú 3 neve. neve** építésvezető. A bérlő kötelezettségei között az 5/5. pont előírja, hogy a bérleti jogviszony alapfeltétele az üzemóra-számláló folyamatos és helyes működtetése. A 6. pontban az elszámolás és a fizetési feltételek meghatározása történt, e szerint a felek a hónap utolsó munkanapján, havonta elszámolnak. A felek helyszíni képviselői által igazolt gépüzemnaplók alapján az elszámolásról a bérbeadó (felperes) számlát állít ki a bérlő (alperes) felé, aki a bérlet ellenértékét számla ellenében 30 napos banki átutalással vállalta teljesíteni. A szerződés I. számú mellékletében a láncfalpas kotró óradíját 14.000,- forint/üzemóra + áfa, míg a dózerért 12.000,- forint/üzemóra + áfa összegben határozták meg a felek. A 2015. április 15-i, valamint május 1-i szerződésmódosítások folytán az alperes bérbe vett még 1 db IFA típusú locsoló autót,

melynek díját 6.000,-/üzemóra + áfa, 1 db juhláb hengert, melynek díját 9.000,- forint/üzemóra + áfa, valamint 1 db gumikerekes forgókotrót, melynek díját 9.500,- forint/üzemóra + áfa összegben határozták meg. A munkálatok felgyorsítása érdekében az alperes 2015. májusában egy további láncaltapas kotrót és egy dózert is bérbe vett, melyek díját 14.000,- forint/üzemóra + áfa, illetve 12.000,- forint/üzemóra + áfa összegben határozták meg a felek.

A szerződés tárgyát képező gépek ún. gépüzemóra-számlálójával nem rendelkeztek, a gépekben csak ún. főtengely-fordulatszámoló volt, melyek kiinduló értékét a munkálatok megkezdésekor a felek képviselői nem rögzítették. A bérbe adott eszközökről a felperes alkalmazásában álló gépkezelők minden egyes napon gépüzemnaplót vezettek, melyben az adott munkagép műszakidejének kezdetét és végét, valamint az elvégzett munkákat rögzítették. Az ún. tiszta gépüzemóra feltüntetésére nem került sor. A gépüzemnaplókat az alperes alkalmazottja, **tanú 3 neve** helyszíni munkavezető ellenőrizte, és azokat aláírásával és alperesi cégbélyegzővel látta el. **tanú 3 neve** a gépüzemnaplókat **tanú 2 neve** felperesi építésvezető megbízásából ellenjegyezte napi rendszerességgel, majd pedig azokat az építésvezető részére továbbította. A felperes részéről a gépüzemnaplókat **felperesi ügyvezető neve** ügyvezető utólagosan, napi rendszerességgel cégszerűen ellenjegyezte. A gépüzemnaplók gépműszakidő rovatába napi 10 óra időtartam feljegyzésére került sor valamennyi bérbe vett gép esetében (reggel 7-től du. 17.30-ig terjedő munkaidő meghatározás mellett, melyből ½ órát az ebédszünet tett ki). A felperes a gépüzemnaplók adatait havi rendszerességgel összesítette, erről számlát állított ki. Az alperes az így kiállított számlákkal érvényesített díjigényt 2015. márciustól júliusig terjedően kifogás nélkül megfizette.

A felperes alkalmazottai a júliusi és augusztusi munkákról is napi rendszerességgel kitöltötték a gépüzemnaplókat, melyeket **tanú 3 neve** a már említett módon valamennyi esetben ellenjegyezte. Az ezek alapján kiállított két számla július hónapra 20.478.750,- forint, míg augusztus hónapra 7.524.750,- forint összegben rögzített díjköveteléseket. Ezek kiegyenlítésétől azonban az alperes utóbb elzárkózott. A részére megküldött számlákat 2015. szeptemberében megkifogásolta, és a felperesnek visszaküldte.

A felperes a már említett projekt kivitelezéséhez „szállítói szerződés” megjelölésű szerződést is kötött fuvarozóként az alperessel, akit a szerződés fuvaroztatóként jelöl meg. Ez alapján 2015. áprilisától három Kamaz típusú, valamint öt Tatra típusú tehergépjármű végzett földszállítási munkálatokat a töltésepítés során. A szerződés 1/8. pontja szerint a fuvaroztató képviselője **tanú 2 neve** és **tanú 4 neve**, míg a fuvarozó képviselője **tanú 1. neve**. A szerződés mellékletében a felek a szállítási díj összegét vagylagosan határozták meg olyan módon, hogy vagy 1 km-ig 190,- forint/m³, illetve minden további km-re történő szállítás 90,- forint/m³ a fuvarozási egységár, vagy a Tatra típusú teherautó esetében 8.500,- forint/üzemóra, míg a Kamaz teherautó esetében 6.700,- forint/üzemóra a díj mértéke.

A tehergépkocsik által végzett földszállításokról a járművezetők napi rendszerességgel fuvarleveleket vezettek, melyeket a szerződés 2/1. pontja alapján a fuvaroztató (alperes) építésvezetőjének adták át, aki azokat cégbélyegzővel leigazolta. A szerződés előírja, hogy az így leigazolt összesítő alapján az építésvezetőnek kell elkészítenie a teljesítési igazolást, legkésőbb a soron következő hónap 10. napjáig, mely alapján a fuvarozó számlát állít ki. A fuvaroztató a szabályszerűen kiállított számlát annak kézhez vételétől számított 30 napon belül köteles kiegyenlíteni. A Tatra típusú tehergépjárművön szállítható földmennyiség előírás szerint 10 m³, púpozott rakodás esetén ez maximum 11 m³, míg a Kamaz típusú tehergépjármű esetében 10 m³ a maximum. A felperesi tehergépjármű-vezetők a fuvarozott anyagmennyiségeket a le- és felrakások számának megjelölése mellett tonna mértékegységben jegyezték fel, emellett a fuvarleveleken feltüntetésre került az aznapi fuvarozási időtartam is. Valamennyi fuvarlevelet a felperes részéről **felperesi ügyvezető neve** ügyvezető cégszerűen ellenjegyezte, míg az alperes részéről **tanú 3 neve**

alkalmazott adott ellenjegyzést alperesi cégbélyegző használat mellett. Az ezek alapján kiállított számlák ellenértékét 2015. áprilistól júliusig terjedő időszakra az alperes kifogás közlés nélkül kiegyenlítette, a 2015. július, illetve augusztus hónapra számlázott szállítási díjak teljesítését azonban megtagadta, a részére megküldött számlát 2015. októberében felperes részére visszaküldte. A felek között 2015. december 30-án jegyzőkönyvben rögzített egyeztetés történt, mely azonban eredményre nem vezetett.

A felperes keresetében 51.060.576,- forint és járulékai megfizetésére kérte kötelezni alperest gépbérleti díj, valamint szállítási díj címén. A 2015. július és augusztus hónapra esedékes ki nem egyenlített gépbérleti díj összegét 28.003.511,- forintban, míg a szállítási díjak együttes összegét 23.061.676,- forintban jelölte meg. Előadta, hogy a korábbi szerződési gyakorlat szerint a díjak összegét, az ellenjegyzett gépüzemnaplók, valamint fuvarlevelek eredeti példányainak figyelembevételével állította össze. A gépüzemnaplók adatai alapján a műszakidőket vette figyelembe, napi 10 órás időtartamban. A fuvarlevelek esetében 2015. július első három napjára m³ szerinti teljesítmény kimutatás állt rendelkezésre, a további időszakra nézve pedig napi 10 órás fuvaridő feltüntetések alapján a szerződés szerinti egységóradíj figyelembevételével voltak meghatározhatók a díjak, melyeket leszámlázott. Álláspontja szerint számlái megfeleltek a korábbiakban kialakult szerződési gyakorlatnak, a követelt díj ténylegesen elvégzett szolgáltatások szerződés szerinti ellenértéke.

Az alperes 32.536.206,- forint követelés tekintetében a keresetet elismerte, ezt meghaladóan azonban annak elutasítását kérte. A gépbérleti szerződések alapján hangsúlyozta, hogy nem a gépüzemnaplókban megjelölt műszakórák, hanem a tényleges működést tükröző gépüzemóra alapján kell a díjat meghatározni. A gépüzemóra azonban nem került rögzítésre, ezért álláspontja szerint a műszakidőket arányosítani kell, ennek megfelelően legfeljebb azok 80%-nak megfelelő díj erejéig tarthat igényt gépbérleti díjra a felperes. A szállítási szerződésből eredő díjkövetelést illetően hangsúlyozta, hogy az csak abban az esetben engedi meg az üzemóra szerinti elszámolást, ha a súly szerinti elszámolás valamilyen okból nem lehetséges. A fuvarleveleken a szállított mennyiségek nyomon követhetők, kérte, hogy a felperes e szerint dolgozza át a kimutatást és a díj igényét, és e szerint állítsa ki a számlát. A díjmeghatározás nem egyértelmű, így a piaci szokások szerint kell azt megállapítani, egyúttal vitatta a fuvarleveleken fordulónként rögzített mennyiségeket is. Álláspontja szerint a Kamaz típusú teherautó legfeljebb 6 m³, míg a Tatra 8 m³ mennyiségű fuvar szállítására alkalmas, egy-egy fuvar e szerint kalkulálható. Megjegyezte, a gépüzemnaplók és a fuvarlevelek igazolása felek részéről nem szerződésszerűen történt, nem a szerződésben rögzített képviselőre feljogosított személyek ellenjegyezték azokat.

Az elsőfokú bíróság ítéletével 36.320.425,- forint és ennek a kereseti kérelem szerinti járulékai erejéig marasztalta felperes javára alperest, míg ezt meghaladóan a keresetet elutasította. Kötelezte az alperest, hogy 1.254.971,- forint perköltséget is fizessen meg a felperesnek. A bíróság ítélete indokolásában a szerződéskötések időpontjára nézve hatályos 2013. évi V. tv. (Ptk.) 6:58. §, 6:61. § és 6:63. § rendelkezéseiből indult ki, ezek tükrében vizsgálta, hogy a felek a szerződésben kikötött szolgáltatásokért milyen ellenszolgáltatást határoztak meg. A gépbérleti szerződéssel kapcsolatban megállapította, hogy a felek a bérleti díj egységárát a bérbe adott eszközök üzemórájához igazítva határozták meg, mely nem egyezik meg a napi műszakidővel. Álláspontja szerint a felperes nem a tényleges üzemóra, hanem a napi teljes műszakidő alapján kívánta díjigényét érvényesíteni, ezért ráhárult a bizonyítási teher, hogy az adott gépek üzemóráját a műszakórával egyezőnek tekintették a felek szerződéskötéskor, vagyis az egyes gépek üzemi működése alatt a teljes napi műszakidőt értették. A bíróság a tanúvallomások mellett külön jelentőséget tulajdonított a gépbérleti szerződés 5.5 pontjának, melyben a felek akként rendelkeztek, hogy a bérleti jogviszony alapfeltétele az

üzemóra-számláló folyamatos és helyes működtetése. Ebből álláspontja szerint az a következtetés vonható le, hogy már a szerződéskötéskor meg kívánták különböztetni az üzemóra és a műszakóra fogalmát. Ennek megfelelően a bérleti díj alapját a bérbe adott eszközök ténylegesen teljesített üzemórája kell, hogy képezze. Megjegyezte még a bíróság, azon okból, hogy az alperes munkavállalója **tanú 3 neve** olyan gépüzemnaplót igazolt le, melyek kizárólag a gépműszaki időket tartalmazzák, a gépüzemórát nem, még nem eredményezi azt, hogy a bérleti díj alapját a szerződéstől eltérően a műszakidő képezze. A bíróság álláspontja szerint a díj szerződés szerinti meghatározására olyan gépüzemnaplók lettek volna alkalmasak, melyekben a gépkezelők az üzemóra-számláló alapján rögzítik az üzemórát és ezt kellett volna a felek képviselőinek leigazolniuk. Ennek hiányában nem megállapítható, hogy a bérbe adott eszközök ténylegesen hány üzemórát működtek, így a bíróság az alperesi elismerés szerinti arányosított üzemóra-mennyiség alapján találta elfogadhatónak a felperes részére járó díj összegét, melyet az alperesi elismerő nyilatkozattal egyezően 22.402.800,- forint összegben határozott meg. Ezt meghaladó részében a gépbérleti díjra irányuló keresetet alaptalannak minősítette.

A bíróság a szállítási szerződés vonatkozásában az ellenszolgáltatás meghatározását külön vizsgálta. Abból indult ki, hogy a vagylagos díjmeghatározás nem egyértelmű. Az alperes szerződésszerűen teljesíti az ellenszolgáltatást akkor is, ha a szállítási díjat a köbméterben meghatározott szállított mennyiség és akkor is, ha a tehergépjármű üzemórája alapján fizeti meg. A felperes ezzel kapcsolatos álláspontját illetően megjegyezte, önmagában az, hogy a felperes célja az üzemóra díj meghatározással, egy minimum díjra vonatkozó kikötés volt, a másik szerződő fél elfogadásának hiányában nem tesz a szerződés részévé egy ilyen tartalmú feltételt. Az eljárás során nem volt adat arra sem, hogy az üzemóra szerinti elszámolás csak akkor indokolt, ha a ténylegesen szállított tömeg szerinti elszámolás valamilyen okból nem lehetséges. A keresetlevél mellékleteként csatolt fuvarlevelek egyike sem rögzítette a szállított anyag mennyiségét m³-ben és a tehergépjárművek által ténylegesen teljesített üzemórát sem, csupán a napi általános fuvarozási műszakidőt rögzítettek az okiratok, ezért azok nem alkalmasak a szerződés szerinti m³ vagy üzemóra alapú díj meghatározásra. A bíróság szakértői vélemény alapján a Kamaz típusú tehergépjármű esetében 9 m³--es, míg a Tatra típusú gépjármű esetében 11 m³- es fordulónkénti anyagszállítást vett alapul, és az alperes által e szerint kalkulált díjat találta elfogadhatónak br. 13.917.625,- forint erejéig, a perbeli két havi időszakra nézve. Összegzésként hangsúlyozta, a felek szerződésükben az ellenszolgáltatás mértékét egybehangzó írásbeli akaratnyilvánítással meghatározták, amennyiben attól el kívántak volna térni, úgy arra csak hasonló módon és alakban lett volna lehetőségük. Üzleti szokásnak, gyakorlatnak a felek között kialakított feltételek közül csak az minősülhet, amit a felektől független, az adott piacon széles körben és rendszeresen alkalmaznak. A bíróság a peres felek pernyertességének, pervesztességének arányát 71-29%-ban felperesre nézve kedvezőbb arányban határozta meg, figyelemmel az alperes részbeni elismerésére is, így felperes részére e szerint arányosított perköltségtérítést ítélt meg.

Az ítélet ellen a felperes fellebbezéssel élt, melyhez kapcsolódóan alperes csatlakozó fellebbezést terjesztett elő.

Felperes fellebbezésében akként kérte az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatását, hogy az alperes terhelő marasztalást a bíróság emelje fel, és a teljes kereseti kérelem szerinti összeg megfizetésére kötelezze alperest. Kérte az ügyvédi munkadíj címén őt megillető perköltség 1.289.613,- forintra történő felemelését, továbbá az alperes által elismert marasztalási összeg erejéig az ítéletet előzetesen végrehajthatóvá nyilvánítását. Fellebbezése indokolásában hangsúlyozta, az okirati és tanúbizonyítás igazolta, hogy a felek közötti szerződéses viszonyban az ún. gép műszakidő tartalmában megegyezett az üzemórával. E szerint volt lehetőség a perbeli két hónapra nézve is a díj kiszámítására. Sérelmezte, hogy az alperes érdemi indok nélkül ennek csak 80%-át

ismerte el megalapozott követelésként. Kiemelte, a gépekbe nem volt beépítve olyan üzemóra-számláló, amely alkalmas lett volna a gépek tényleges működési idejének pontos regisztrálására. A bérbe adott eszközökben lévő ún. szervizméter pedig főtengeley-fordulatot mér, mely a szerviz intervallumok jelzésére szolgál, de nem alkalmas a tényleges működési idő nyilvántartására. A felek ezért alakították ki egymás között azt a gyakorlatot, hogy a gép műszakidejének fogalma megegyezik az üzemóra fogalmával. A Ptk. 6:63. § (5) bekezdése értelmében ezt a gyakorlatot szerződésük részévé teheték a felek a korábbi hónapok elszámolásai során. Felperes külön hangsúlyozta, hogy a díjkövetelésének alapját a felek képviselői által kölcsönösen aláírt gépüzemnaplók, mint teljesítést igazoló dokumentumok képezik. Sérelmezte, hogy az elsőfokú bíróság figyelmen kívül hagyta a felek között korábban kialakult szerződési gyakorlatot. Utalt a szerződés 6. pontjára is, melyben úgy állapodtak meg a felek, hogy a számlakiállítás alapja a felek által kölcsönösen aláírt gépüzemnapló, így mindenképpen ezeket kell az elszámolás alapjául venni. A felperes ezek tartalma szerint, a gép-műszaki idő alapján, a szerződési előírásoknak megfelelően állította össze az elszámolást, és bocsátotta ki a számláit. Az utolsó két hónapra nézve e számlák kifizetésének megtagadása alaptalan. A felek ráutaló magatartással a szerződés részévé tették azt, hogy a gépműszakidő alapján történhessen a számlázás, és az ún. szervizmétert nem veszik figyelembe. A gépüzemnaplóban ezért gépműszakidőt rögzítettek, mely az elszámolás alapja, így annak fogalma egyezett a szerződésben rögzített üzemórával. Az így számított díjigény 20%-os csökkentése indokolatlan, ezt felperes sem ráutaló magatartással, sem írásban, sem szóban soha nem fogadta el, kifejezetten kifogásolta. Kérte figyelembe venni az álláspontját megerősítő tanúvallomásokat, különösen **tanú 3 neve, tanú 2 neve, neve és tanú 1. neve** tanúk nyilatkozatait emelte ki. Ennek megfelelően az elsőfokú ítéletben javára megítélt 22.402.800,- forint bérleti díjon felül, álláspontja szerint öt további 5.600.700,- forint díj és járuléka még megilleti.

A szállítási szerződés esetében indokolatlannak minősítette az elsőfokú bíróság m³/km/forint alapú elszámolásra való áttérését, mert a vagylagos díjmeghatározás folytán a teljesített műszakidő-tartamok alapján óradíjas elszámolásra is mód van. Megjegyezte, hogy a felek gyakorlata az volt, amennyiben rövid távolságokon kell anyagot mozgatni, vagy hosszabb ideig marad anyag a megrakott tehergépjárművön, úgy az óradíjban történő elszámolás az irányadó, míg más esetben, vagylagosan a mozgatott mennyiség és a távolság szerinti elszámolás alkalmazható. A fuvarleveleken a fuvarozási időtartamok minden esetben meghatározásra kerültek, így a mozgatott anyagmennyiség m³-ben való feltüntetése hiányában a fuvardíj alapú díjszámításra lehetőség van, ez is szerződésszerű ellenszolgáltatás meghatározást tesz lehetővé. A munkavégzés utolsó időszakában a fuvarozási távolság lecsökkent a munkafolyamat a munkaterületen belüli anyagmozgatásra korlátozódott, ez indokoltá teszi az üzemóra-alapú elszámolást. Ennek megfelelően az elsőfokú ítéletben megítélt 13.917.625,- forint összegű szállítási díjon felül még további 9.179.611,- forint díj megilleti. Teljes pernyertessége esetére kérte a részére megítélt perköltség felemelését is, másodlagosan pedig fellebbezésének alaptalansága esetén arányosított perköltség felemelést kért a perköltség ügyvédi munkadíj része tekintetében.

Az alperes csatlakozó fellebbezése az elsőfokú bíróság ítéletének részbeni megváltoztatására irányult akként, hogy a bíróság a felperes késedelmi kamatkövetelését utasítsa el. Emellett álláspontja szerint az ő 80%-os pernyertessége figyelembe vételével kell a felek közötti perköltséget megosztani. Álláspontja szerint a felperes közbenső szerződésszegést követett el, amikor helytelen díjköveteléseket tartalmazó számláit kiállította, azok kifizetésének visszautasítása megalapozottan történt alperesi részről. A fuvarleveleket és a gépüzemnaplókat nem arra jogosult képviselők igazolták le, az okmányok kitöltése több esetben egyéb hiányosságokat is mutat, így azok számlázás alapjául nem szolgálhatnak. Az alperesi álláspont szerint a felperes nem küldött meg olyan dokumentációt, amely alkalmas lett volna teljesítési igazolás kiállítására. Ezek alapján alperes jogszerűen kifogásolta meg az összegszerűségében is kétséges hitelességű számlákat. A nem

megfelelő adattartalmú számlák benyújtásával felperes közbenső szerződésszegést követett el, az alperes emiatt nem volt abban a helyzetben, hogy a fizetési kötelezettségét teljesítse. Utóbb ezért késedelmi kamat megfizetésére sem kötelezhető. Hangsúlyozta, hogy az általa elismert összeg erejéig a perre nem adott okot, ez indokoltá teszi a jelentősebb arányú pernyertességének megállapítását, és a perköltség e szerinti megosztását. Ennek megfelelően részére részperköltség megítélését kérte felperes terhére.

A felperes fellebbezése **alapos**, míg alperes csatlakozó fellebbezése **alaptalan**.

A perbeli két szerződés vonatkozásában kialakult díjelszámolási vita megítélése során elsődlegesen a földmunkagépekre kötött „gépbérleti” megjelölésű szerződés jogi típusát kellett meghatározni. A perben már irányadó 2013. évi V. tv., a régi Ptk. 200. § (1) bekezdés szabályozásával egyezően a szerződési szabadság elvét deklarálja, mely nemcsak a szerződés megkötésének szabadságában fejeződik ki, hanem abban is, hogy a felek szabadon dönthetnek a szerződés tartalmát illetően: polgári szerződési jogunk továbbra is a típus szabadság elvén alapul. Ez azt jelenti, hogy nemcsak a Ptk-ban szabályozott, nevesített, tipizált szerződéseket lehet megkötni, hanem azok vegyítésével több szerződéstípus elemeit tartalmazó, ún. atipikus szerződések megkötésére is lehetősége van a feleknek, a Ptk. 6:59. § (1) és (2) bekezdésében deklarált szerződési szabadság jegyében. A szerződések jogi minősítésén túl az új Ptk. alkalmazása esetén is lényeges, hogy a szerződéseket nem elnevezésük, hanem tartalmuk szerint kell elbírálni (Legfelsőbb Bíróság, Kúria, BH 2000/550. szám alatt közzétett eseti döntés, valamint BDT 2009/2069. szám alatt közzétett Szegedi Ítéltábla eseti döntése). A perbeli esetben a földmunkagépekre vonatkozó szerződéssel a bérleti, és vállalkozási elemeket vegyesen tartalmazó megállapodás, ún. bér munkaszerződés jött létre. A bér munkaszerződéseket a bírói gyakorlat a vállalkozás speciális esetének minősíti azzal, hogy a szerződés eredménykötelmi jellege csak korlátok között, a megrendelő utasítási jogára figyelemmel érvényesül (BH 1986/244., BH 1992/19., BDT 2009/2069.). A vegyes jogviszony lényegi eleme az, hogy a vállalkozó által biztosított gépekkel, üzemanyaggal és személyzettel a megrendelő utasításai szerint meghatározott munkákat kell egy meghatározott időtartamban elvégezni. Jelen esetben a felperesi vállalkozó által biztosított gépek és a kezelőszemélyzet vonatkozásában az alperes helyszíni képviselőjének irányítási, döntési jogosultsága volt. Ennek megfelelően a kikötött díjazás, mint ellenszolgáltatás egyaránt tartalmazta a vállalkozói, és bérletelemek ellentételezését is.

Vállalkozói szerződés alapján a vállalkozó a tevékenység elvégzésére, míg a megrendelő annak átvételre és díjfizetésre köteles (Ptk. 6:238. §). A szerződés lényeges tartalmi eleme a díj, ezért szükséges a szerződés létrejöttéhez a díjban való megállapodás. Jelen esetben a felek a díjat munkagépenként egyediesített óradíj tarifával, üzemóra elszámolással (Ptk. 6:63. § (1) bekezdés) meghatározták. Vita a felek között a kikötött díj értelmezésében állt fenn, a felperes szerint az üzemóra a műszakidővel azonos, míg az alperes szerint csak a gépek tényleges működési ideje számítható fel.

A Ptk. 6:86. § (1) bekezdése a szerződés értelmezésére vonatkozó általános szabályként rögzíti, hogy az egyes szerződési feltételeket és nyilatkozatokat a szerződés egészével összhangban kell értelmezni. A felek nyilatkozatainak értelmezésére azonban nemcsak a szerződés tartalmának megállapítása útján, hanem a szerződés létrejötte körében is sor kerülhet. Ennek eldöntésénél a nyilatkozatok tartalmán túl figyelembe kell venni a nyilatkozatok megtételét megelőző folyamatokat, továbbá, hogy a felek ezzel kapcsolatban utóbb milyen magatartást tanúsítanak (Legfelsőbb Bíróság, Kúria, BH 2004/150. szám alatt közzétett eseti döntés). A szerződés egyes feltételeit, így jelen esetben a díjmeghatározást, és a felek ezzel kapcsolatos egyes szerződési nyilatkozatait a szerződés egészével összhangban kell értelmezni. Nem hagyható figyelmen kívül a

szerződés célja, a nyújtott szolgáltatások rendeltetése, a szerződés kötésének, valamint teljesítésének körülményei. A szerződés létrejötte és tartalma meghatározása körében a Ptk. 6:63. § (5) bekezdése is lényeges szabályt tartalmaz, mely kimondja: a szerződés tartalmává válik minden szokás, amelynek alkalmazásában a felek korábbi üzleti kapcsolatukban megegyeztek és minden gyakorlat, melyet egymás között kialakítottak. A szerződés tartalmává válnak külön kikötés nélkül, a hallgatólagosan elfogadott mindazon kötelezettségek is, melyek az adott szerződés természetéből és céljából a felek közötti korábbi gyakorlatból következnek (BDT 2005/1281. szám alatt közzétett eseti döntés), mely az új Ptk. hatálya alá tartozó jogvitákban is irányadó bírói gyakorlatot tükröz.

Nem vitatott tényállási elem, hogy a gépek gépüzemóra-számlálóval nincsenek felszerelve, az ún. szervizmérő, mely a főtengely-fordulatot regisztrálja, nem alkalmas a tényleges munkavégzés üzemóráinak számlálására. Az elsőfokú bíróságtól eltérően az ítéletábra nem a felperes bizonyítási kötelezettsége körébe esőnek értékelte a szerződés 5/5. pontja érvényesülését, mely az üzemóra-számláló folyamatos és helyes működését írja elő, tekintettel elsősorban arra, hogy azt a bérlő, tehát alperes szerződési kötelezettségei körében szabályozta a szerződés. Megjegyzendő továbbá, hogy a gépekre felszerelt mérőeszköz tényleges üzemóra mérésére való alkalmatlanságát az alperes volt projektvezetője, **tanú 2. neve** tanúvallomásában (17. számú jegyzőkönyv) megerősítette. A tanú külön felhívta a figyelmet arra, hogy ennek alapul vétele a szerződéses elszámolásban a tényleges üzemórákhoz képest egy torz eredményt mutatott volna, mivel a nagyobb fordulatszámon való működtetés a szervizmérő esetében magasabb mért értéket eredményez a ténylegesen elvégzett munkamennyiségtől és az üzemórától függetlenül. Az így mért érték mindenképpen eltért volna a tényleges üzemidőtől és műszakidőtől is. A fordulatszámától függő működtetés alapján történő díjelszámolás a tanúvallomás szerint az alperesre nézve hátrányosabb lett volna. A gépüzemórát a műszakórával egyezőnek tekintette. Mindezen körülményekre figyelemmel került sor a gépüzemnaplók oly módon történő vezetésére, hogy azokban az adott napi műszakidőt rögzítették akként, hogy minden gép esetében ez napi 10 órát tett ki.

A felperesi műszaki vezető, **tanú 1. neve** tanúvallomásában (17. számú jegyzőkönyv) az üzemórát a korábbi megállapodásra figyelemmel a műszakidővel szintén egyezőnek tekintett. **tanú 3. neve** alperesi műszakvezető, aki a gépnaplókat naponta leigazolta, szintén úgy nyilatkozott (17. számú jegyzőkönyv), hogy nem a gépeken lévő üzemórát figyelte, hanem a vállalkozók óradíjas elszámolásban voltak.

A perbeli tényállás tükrében az említett Ptk. rendelkezéseket vizsgálva lényeges, hogy a felek már 2013. szeptember 19-én, illetve 2014. szeptember 18-án, november 3-án is kötöttek a perbelivel azonos célú, tartalmú ún. gépbérleti szerződéseket, amelyekben egyezően üzemóra meghatározásra utalással került sor a díj-egységár kikötésére. A felperes által csatolt okirati bizonyítékok alátámasztják, hogy ilyen esetekben is a napi teljes műszakidőt tekintették a felek az elszámolás alapjának. Így került sor a leigazolt gépüzemnaplók szerint a díj számlázására, és alperes részéről a teljesítésre. A felek közt kialakított elszámolási gyakorlatot mutatja a konkrét perbeli szerződések esetében is, hogy 2015. április és június közötti időszakban havi rendszerességgel az ilyen módon kiállított számlák szerinti díjfizetésre még sor került az alperes részéről. Mindez egyértelműen azt igazolja, hogy a felek szerződéses díjmegállapodása nem a gépek gépórái szerinti elszámolás volt, hanem arra az egyező szerződésértelmezési gyakorlatra utal, hogy a felek kölcsönösen elfogadták a gépüzemnaplókban rögzített műszakidőt tényleges üzemóráként, és a teljes 10 óra időtartamra nézve az egységár felszámításának lehetőségét. Ezt az alperes nem is vitatta a korábbi gyakorlat szerint. A számlák tévedésből történt helytelen befogadására vonatkozó utólagos hivatkozás nem alkalmas arra, hogy az alperes a korábban közösen kialakított elszámolási gyakorlattól egyoldalúan eltérjen.

A naplók leigazolását illetően is téves az alperes álláspont, ugyanis nemcsak a szerződésben személy szerint meghatározott, képviselőre jogosult személyek adhattak leigazoló ellenjegyzést az okiratokra. Helyes volt az a felperesi megjegyzés ezzel kapcsolatban, hogy ilyen szűkítő - kifejezetten a gépüzemnaplók aláírási jogkörét behatároló - képviselői jogosultságok meghatározására a szerződésben nem került sor. A felperes ügyvezetője, mint a társaság vezető tisztségviselője a Ptk. 3:116. § (1) bekezdés és a Ptk. 3:156. § (1) bekezdés értelmében törvényes képviselő, így ezen okiratok aláírására felperes nevében jogosult volt (szervezeti képviselő). **tanú 3 neve** ellenjegyzése pedig azért hatályos és szabályszerű, mert maga **tanú 2 neve**, a szerződésben ügyleti képviselőre feljogosított személytől kapta megbízását erre nézve. Az ő esetében tehát még csak nem is ún. álképviselő, hanem szóbeli megbízás alapján, szabályszerű ügyleti képviselői joggyakorlás történt. Erre nézve **tanú 2. neve** 17. számú jegyzőkönyvben tett tanúvallomása szolgál egyértelmű bizonyítékul.

A naplókban feltüntetett műszakidő mennyiségeket az alperes nem vitatta, az említett módon azokat ügyleti képviselője útján szabályszerűen leigazolta, így a felek kialakult gyakorlatának megfelelően szerződés szerint került sor ezek alapján a díjkövetelést tartalmazó számlák kiállítására. A szerződésben meghatározott ún. üzemidőt - a felek közös szerződésértelmező magatartása folytán - megegyezőnek kell tekinteni a műszakidővel, ez alapján volt jogosult a felperes a díjkövetelésre. Megjegyzendő, hogy a felperes által igényelt arányosítás azért sem lehetséges, mert a szerződés vegyes típusú szerződés, és bérleti elemének jellegéből adódóan a rendelkezésreállási időre is jár a díj. Jelen esetben a felek külön nem bontották meg, hanem egységárat határoztak meg munkaterületi helyszínen tartózkodás teljes idejére. Ez tekinthető egyfajta átalány jellegű egységárnak is, mely független attól, hogy ténylegesen milyen mennyiségű munkát végez az adott földmunkagép a helyszínen. Ezt az a körülmény teszi indokolttá, hogy a munkaszervezést, irányítást teljes jogkörrel az alperes képviselői végezték, a gépek kapacitás-kihasználása rajtuk múltott.

Az ítéletábra tényállásból levont eltérő szerződésértelmezésére tekintettel az elsőfokú bíróság ítéletének Pp. 253. § (2) bekezdés szerinti, részbeni megváltoztatása vált szükségessé, így a földmunkagépek 2015. júliusi és augusztusi időre felszámított teljes díjának követelésére jogosult a felperes, melyet a nem vitatott műszakidő-kimutatás szerinti elszámolásnak megfelelően július hónapra 20.478.750,- forint, augusztusi hónapban 7.524.750,- forint összegben lehet meghatározni. Az ítéletábra megjegyzi, az alperes napi 10 üzemóra elszámolással leszámolt díjat összegében nem vitatta, csak napi 8 óra alapján volt hajlandó a követelést elismerni 22.402.800,- forint összegben.

A per tárgyát képezte a felek között ugyanezen időszakra megkötött ún. szállítói szerződés díjelszámolása is. E szerződés alapján a felperes több tehergépkocsit bocsátott üzemanyaggal és gépjárművezetővel az alperes rendelkezésére ugyanezen projekthez kapcsolódó földmunkák, földszállítás elvégzése céljából. A szerződés felek általi megjelölése ellenére tartalmát tekintve elsősorban a Ptk. 6:257. §-a szerinti fuvarozási szerződésnek minősül, mely jelen esetben ugyancsak vegyesen tartalmaz vállalkozási (Ptk. 6:238. §) és bérleti (Ptk. 6:331. § (1) bekezdés) elemeket is. Itt is megállapodtak a felek a vállalkozói díjban; megtett út, és szállított mennyiség alapján és vagylagosan üzemóra elszámolásban. A szerződés értelmezésnek itt is a szerződés típusához kell kapcsolódnia, ez világít rá a vagylagos meghatározás jogi lényegére. A m³/km alapú elszámolás a vállalkozói díjhoz közelálló elszámolási mód, míg a vagylagosan lehetővé tett óradíj-meghatározás már bérleti díj jellegű. A szerződésben alkalmazott különbségtételre a felperes elfogadható magyarázatot adott azzal, hogy teljesen megrakott járművek, hosszú távú fuvarozási teljesítései esetében alkalmazandó a m³/km alapú elszámolás, míg egy adott építési helyszínen kis területen történő kisebb anyagmennyiségek mozgatása esetén, a több állásidő miatt, az óradíj-alapú

elszámolás volt a felek szerződési célja. Életszerű a felperesi megközelítés, hogy az utolsó két hónapban már az óradíj-elszámolás vált szükségessé, mivel a projekt első szakaszában nagyobb távolságról kellett az építési helyszínre anyagot szállítani, ezek ott deponálásra kerültek, majd pedig a projekt végén a helyszínen kisebb távolságokra kellett azt szétosztani. A gépkocsivezetők 2015. július 4-től ennek megfelelően már csak a fuvarozási időtartamokat tüntették fel a fuvarleveleken, és ezért nem került sor a szállított m³ mennyiség és a futott km gépjárművenkénti pontos regisztrálására. Ez a körülmény azonban - az elsőfokú bíróság álláspontjától eltérően - nem akadályozza meg a díjelszámolás lehetőségét. A vagylagos díjkikötés egyéb megszorító szerződési feltétel hiányában úgy értelmezendő, hogy a díjra jogosult számlakibocsátó felperes jogosult volt eldönteni, hogy melyik típusú díjelszámolást alkalmazza. A fuvarlevelek ilyen szempontból nem tekinthetők hiányosan kitöltöttnek, azok alkalmasak az óradíj-alapú díj felszámításának elvégzésére. A fuvarokmányokkal kapcsolatban is lényeges, azok az alperes helyszíni képviselője részéről szabályszerűen ellenjegyzésre kerültek, ez ráutaló magatartással azt jelenti, hogy az alperes sem vitatta a másik típusú díjelszámolásra való áttérést. A 2015. július 4-től történő óradíj-alapú elszámolásra áttérés tehát szerződésszerű volt. Szükségtelen ezért a járművek szállítási kapacitásának vizsgálata és egy kalkulált m³ alapú elszámolás elvégzése.

A szállított anyagmennyiségre alapított, illetve a fuvaridő alapján számított fuvardíjigényt tartalmazó felperesi számlák kiállítása egyaránt szabályszerűen történt, azaz az alperes - eltérően az elsőfokú bíróság ítéletében foglaltaktól - 23.061.676,- forint díj fizetésére köteles. A felperes fellebbezésében mindösszesen 51.060.576,- forint tőkeösszegben kérte marasztalni alperest, ezért az ítéletábra e kérelem keretei között maradvá változtatta meg az elsőfokú ítéletet (Pp. 239. § folytán alkalmazandó Pp. 215. §, valamint Pp. 253. § (3) bekezdés).

A számlák vitatása, illetve visszaküldése alperes részéről nem volt megalapozott. Felperes esetében jogosulti késedelembe esést okozó közbenső szerződésszegés nem történt. Az ítéletábra megjegyzi, hogy a bírói gyakorlat szerint a fizetésre kötelezett által részben kifogásolt számla alapján is fennáll a fizetési kötelezettség legalább az elismert összeg erejéig. Erről a jogosult nem köteles újabb számlát kiállítani (BH 1999/226. számú eseti döntés).

A díjfizetés elmaradása tehát a keresetben követelt teljes összeg erejéig kötelezett késedelembe esés körébe esik.

A csatlakozó fellebbezés e tekintetben sem alapos, ezért az ítéletábra az elsőfokú ítélet részbeni megváltoztatása folytán a keresetben igényelt teljes tőkeösszeg felperes részére történő megítélésén túl, a kereseti kérelem szerinti késedelmi kamat megfizetésére is kötelezte az alperest.

A kifejtettekre figyelemmel az ítéletábra az elsőfokú bíróság ítéletét részben megváltoztatta és az alperest a kereseti kérelem szerint teljes egészében marasztalta felperes javára (Pp. 253. § (2) bekezdés).

Helytálló volt a felperes fellebbezése az alperes által elismert követelés erejéig történő előzetes végrehajthatóvá nyilvánítás tekintetében. Erre vonatkozóan a felperes már az elsőfokú eljárásban is kérelmet terjesztett elő, megjegyzendő, hogy a Pp. 231. § d) pontjának fennállta esetén kérelem nélkül hivatalból kell végrehajthatóvá nyilvánítani az alperes által elismert követelésben marasztaló ítéletet. Az ítéletábra ezt a másodfokú határozatának ilyen tartalmú rendelkezésével pótolta.

A fellebbezés eredményre vezetett, ezáltal a felperes teljes egészében pernyertessé vált. Az ítéletábra nem látott lehetőséget a Pp. 80. § (1) bekezdés alkalmazására az alperes részbeni elismerése ellenére sem, mert az alperes a perre okot adott. A bírói gyakorlat elvárása, hogy az adós az általa részben elismert számla alapján az elismert követelésrész erejéig teljesítsen. A fizetési

kötelezettség ugyanis az elismert összeg erejéig fennáll, így a teljesítés elmaradása esetén ezzel késedelembe esik (Legfelsőbb Bíróság, Kúria 1999/226. szám alatt közzétett eseti döntés). Nem helytálló tehát az alperes jogosulti késedelembe eséssel kapcsolatos álláspontja. A pert megelőző részteljesítés elmaradása, és a felek jegyzőkönyvben rögzített eredménytelen egyeztetése miatt az alperes - az általa utóbb, csak a per során - elismert követelésrész tekintetében is okot adott a perre. A teljes egészében pervesztes alperesnek ezért a felperes valamennyi perköltségét meg kell térítenie a Pp. 78. § (1) bekezdése alapján. Az ítélet tábla a perköltségben való marasztalást az első- és másodfokú költségek tekintetében összevonta, az egyébként is pontatlan, fizetési határidőt nem tartalmazó elsőfokú perköltségre vonatkozó ítéleti rendelkezést mellőzte és a teljes felperesi pernyertesség figyelembe vétele mellett első- és másodfokú eljárási költségekre is kiterjedő rendelkezést hozott a perköltségviselésről. Az alperest terhelő első- és másodfokú perköltség részét képezi a felperes által megelőlegezetten lerótt 1.500.000,- forint elsőfokú, valamint 1.182.400,- forint másodfokú eljárási illeték, továbbá a felperes jogi képviselőjének ügyvédi munkadíja, melyet 51.000.000,- forint teljes marasztalási tőkeösszeget figyelembe véve a 32/2003. (VIII.22.) IM rendelet 3. § (2) bekezdés a) és b) pont, valamint (5) és (6) bekezdései alapján határozott meg az ítélet tábla. A költségek együttes összege kerekítve így 4.700.000,- forint, melyet az alperes teljes egészében köteles a felperes javára megtéríteni.

Szeged, 2017. szeptember 14.

Dr. Gaálné dr. Jobbágy Ildikó s.k.. Dobler László s.k.. Béri András s.k.

a tanács elnöke

előadó bíró

táblabíró